

Hogyan segít(het)i a tanulás-tanítás folyamatának szabályozását a kétszintű érettségi, a kompetenciamérés és a nevelési vizsgálat?

Bevezetés:

Pedagógiai értékelés során közvetlenül valamely pedagógiai jelenség vagy teljesítmény „értékét” állapítjuk meg, közvetve pedig azokról a célokról és folyamatokról mondhatunk értékítéletet, amelyek révén a jelenség vagy teljesítmény megvalósult. A pedagógiai értékelésben – a szabályozó rendszer funkcióját követve – visszajelentéseket készítünk. Miért fontos ez a visszajelentés? Azért, mert ez alapján módosítható, optimalizálható a célrendszer, a folyamat, illetve a tanuló viselkedése, eredményesebb tanulása.

Az elmúlt évtizedben, a világban is megfigyelhető az értékelési funkció látványos felértékelődése. Hazánkban az értékelési rendszer legújabb eleme a kétszintű érettségi, a legkorszerűbb eleme az országos kompetenciamérés és a legdinamikusabb eleme a nevelési vizsgálat. Nézzük meg, hogyan segítik, segíthetik a tanulás-tanítás folyamatát ezek az elemek?

1. előadás

Pongrácz László az OKÉV főigazgató helyettese a kétszintű érettségiről tartott igen szemléletes előadást. Röviden beszélt az új érettségi környezetre gyakorolt hatásairól, majd az érettségi jegyeken keresztül megmutatta a régi és az új vizsga közti különbségeket. Míg régen az elégséges, közepes, jó és jeles eredmények azonos gyakorisággal fordultak elő, addig az ideai érettségiben a jegyek eloszlása – a normális eloszlásra jellemző – haranggörbét adta. Megmutatta tantárgyanként is az osztályzatok eloszlását, a kötelező és a választható tantárgyak esetében is.

Az írásbeli érettségi százalékpontos teljesítményeloszlásánál jól láthatók a 40, 60, 80% pontos határ előtti „kipúposodások”, vagyis az osztályzat torzítja az eredményeket, nem jól működik a kiértékelésnél az objektivitás feltétele.

A szóbeli érettségiben már jóval több a jeles osztályzat a többenél. Kérdés, hogy jól működik-e a szóbeli, lemondhatunk-e a mérés objektivitásáról? A válaszhoz látni kell a szóbeli és írásbeli vizsga céljának különbözőségét. A vizsga célja, hogy a tanuló szóbeli képességeit bizonyítsa egy adott témakörben, míg az írásbeli feladatlapokkal a tananyag lefedése a cél. Fontos pedagógiai előny, hogy van hazánkban szóbeli érettségi.

A PISA vizsgálat után a 2005. évi kétszintű érettségi is megmutatta, hogy nagyok a különbségek a középiskolák között. A diagramon 60%-nyi különbség olvasható le a legjobb és leggyengébb teljesítményű iskola között.

Több előnye van az új érettségi rendszernek: azonnal vannak országos alap statisztikák; az eredményeket, tapasztalatokat már a következő évi feladatlapok kidolgozásához fel lehet használni; a visszajelzési funkció jól és azonnal működik. A kétszintű érettségi iránya – úgy tűnik – helyes.

2. előadás

Brassói Sándor az OM Közoktatás-fejlesztési Főosztályának főosztályvezető-helyettese átfogó képet adott az országos kompetenciamérésről.

Beszélt arról, hogy a tudásról alkotott felfogásunk a szakértelem típusú tudásról a hasznos tudásra változik napjainkban. Általános kitekintést adott a világra: sok országban van kompetenciamérés. Bemutatta, hogy hazánkban mikor, milyen céllal volt kompetenciamérés, és elmondta, hogy mit mért.

Részletesen beszélt az iskolai jelentésekről, melyeket minden iskola megkapott, megmutatta felépítését, a diagramok jelentését. Lényeges, hogy mire tudják használni az intézmények a jelentéseket, többek között:

- az iskolai stratégiák és az iskolai dokumentumok kapcsolódási pontjainak elemzésére,
- a minőségirányítási program támogatására,
- továbbképzési terv felülvizsgálata.

Megemlítette, méréses szakember szükséges ahhoz, hogy az iskolák jól tudják használni az eredményeket. Bemutatta még az OKI kutatás eredményeit, mely szerint a kompetenciamérésről készült jelentéseket csak az iskolák 28%-a használta fel írásbeli jelentés készítésére.

Végül összefoglalta és kiemelte, hogy mely területeken segítheti az országos kompetenciamérés a tanulási-tanítási folyamat szabályozását.

3. előadás

Dr. Lénárd Sándor az ELTE Neveléstudományi Intézet, Nevelésméleti Tanszékének tanársegédje tartott lendületes és magával ragadó előadást.

Mire jó a neveltség mérése? – kérdezte, majd példákon keresztül bemutatta, hogy segíti, segítheti a pedagógus gondolkodását munkájáról, a nevelési folyamatról. Beszélt a neveltség mérésének problémájáról, mit jelenthet a „gyermekcentrikus iskola” fogalom. Fontos, hogy a nevelési célt le kell bontani tanári és tanulói tevékenységre és emellé értékelési szempontokat kell rendelni. A nevelés a tanár munkájának tudatos építése.

A mérőeszközök kapcsán szólt a standardizált tesztekéről, kérdőívekről és az intézmény által létrehozott saját mérőeszközök előnyéről.

Bemutatta az általuk fejlesztett SZITA nevű mérőeszköz csomagot, mely szociológiai mutatókat (SZ), intézményi kérdőívet (I), tanulói kérdőívet (T) és attitűd (A) vizsgálatot tartalmaz. Egy konkrét mérés eredményeiről is beszámolt.

Fontos, hogy az eredményeket a saját iskola elemezze, mert ekkor jönnek azok a változtatási ötletek, amelyek a tanárok tudatos nevelési munkáját segítik.

Reméljük, hogy segítettük a pedagógusok orientálódását abban, hogy a közoktatásban jelen lévő mérések eredményeinek elemzését, a visszajelentést hogyan építhetik be pedagógiai munkájuk tervezésébe.

Pattantyús-Ábrahám Sándorné
pedagógiai szakértő